

Slots- og Kulturstyrelsen

Fejøgade 1
4800 Nykøbing Falster
Telefon 33 95 42 00

post@slks.dk
www.slks.dk

25. februar 2026
Jour. nr.: 24/00289

Afgørelse vedrørende fredning af Kalundborg Radiostation

Afgørelse

Slots- og Kulturstyrelsen har truffet afgørelse om ikke at frede Radiofonistationsbygningen, to sendemaster med wire, funktionærboliger og nære udearealer afgrænset af vejen omkring stationen, Radiovej 4, 10, 12, 4400 Kalundborg, Kalundborg Markjorder, 76hn og 76zi i Kalundborg Kommune.

Beslutningen er truffet efter § 3 i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer.

Forslag om fredning er fremsat af By & Land Danmark i januar 2024.

Baggrund

Slots- og Kulturstyrelsen underrettede jer i brev af 22. august 2025 om, at Det Særlige Bygningssyn har indstillet ovenstående til fredning efter § 3 i bygningsfredningsloven. Samtidig igangsatte styrelsen en høring herom i henhold til § 6.

Slots- og Kulturstyrelsen har modtaget en række høringssvar med bemærkninger hertil. Fire høringssvar fra By & Land Danmark, DOCOMOMO, Akademisk Arkitektforening og Museum Vestsjælland udtrykker opbakning til en fredning, mens tre fra henholdsvis ejer (Danmarks Radio), Kalundborg Kommune og Danmarks Naturfredningsforening udtrykker sig imod en fredning.

Høringssvar fra By & Land Danmark, DOCOMOMO, Akademisk Arkitektforening og Museum Vestsjælland

By & Land Danmark, som også har indsendt det oprindelige fredningsforslag, skriver i sit høringssvar bl.a.:

"Kalundborg Radiostation er et enestående anlæg i dansk kulturarv. Som

Danmarks første og eneste langbølgesender har stationen siden 1927 haft en central rolle i opbygningen af landsdækkende radiokommunikation og i forbindelsen til store dele af Rigsfællesskabet. Anlægget dokumenterer en teknologisk udvikling fra etableringen i 1927 til senere udvidelser i 1933, 1950 og 1952.”

By & Land Danmark anbefaler desuden, at omfanget af fredningen udvides i forhold til synets indstilling med vejen og den lille holm, hvor mellembølgemasten har stået, samt eventuelle nedgravede tekniske anlæg med væsentlig teknikhistorisk værdi.

DOCOMOMO Danmark skriver i høringssvaret bl.a.:

”Anlægget repræsenterer et fysisk vidnesbyrd om dansk radio som en del af den internationale radio-infrastruktur og samfund. Arkitektonisk er anlægget et markant eksempel på modernistisk funktionsarkitektur, hvor masterne, funktionærboliger og hovedbygningens udformning vidner om radiofoniens udvikling og modernismens æstetiske og tekniske kvaliteter.”

Museum Vestsjælland skriver i sit høringssvar om stationens afgørende betydning i forhold til opbygningen af det moderne danske informationssamfund og tilføjer:

”For Kalundborg blev senderen og masterne ligeledes af uvurderlig betydning for omverdenens kendskab til byen, ikke mindst takket være daværende Kalundborgborgmester Frederik Andersens krav om at sendebyens navn blev annonceret. Derfor annonceringen ”Danmarks Radio, København – Kalundborg” ved alle udsendelser i perioden 1927-1952 og bynavnets placering på alle radioapparaternes båndskala.”

Akademisk Arkitektforening skriver i sit høringssvar bl.a.:

”Bygningerne har vist sig at være funktionsdygtige over tid og har kunnet tilpasse sig de forskellige krav, som er opstået undervejs i radiostations brug. Det har været levende bygninger, som vi mener også i dag har potentiale til meningsfuld anvendelse. Bygningerne var ved opførelsen et pionerprojekt og moderne for sin tid, med vægt lagt på funktionalisme og gode, holdbare materialer.”

Slots- og Kulturstyrelsen har følgende kommentarer hertil:

Styrelsen er enig i, at der særligt er væsentlige kulturhistoriske værdier i bygningsanlæg samt antenner. Begge dele har radiohistorisk national betydning. Selv om der er arkitektoniske værdier til stede - særligt i funktionærboligerne - er det samtidig styrelsens faglige vurdering, at de funktionsbestemte ændringer af selve radiostationen har svækket de arkitektoniske værdier. I forhold til fortællingen om annonceringen af navnet Kalundborg i radioudsendelserne, herunder dennes værdi for byen, er dette dog vanskeligt at fæstne til de tilbageværende fysiske rammer. Fortællingen kan dermed i sig selv ikke kategoriseres som en fredningsværdi.

Høringssvar fra Danmarks Radio

Ejer af anlægget, Danmarks Radio, skriver i sit høringssvar, at man af flere årsager er imod en fredning. For det første er det et ønske at afhænde anlægget, da den oprindelige funktion er udtømt. En fredning vil herudover medføre betydelige meromkostninger. Endelig mener DR ikke at have hjemmel til at varetage driften i henhold til Public Service-opgaven.

Vedrørende afhændelse af anlægget fremgår det af høringssvaret:

”Kalundborg Radiofonistation er designet til AM-radio, som DR ikke længere udsender. Med hensyn til det øvrige broadcast-indhold, DR i dag udsender fra Kalundborg-senderen (DABradio og DTT), afviger Kalundborg-anlægget i forskellige henseender fra, hvordan man i dag ville opbygge en fleksibel og omkostningseffektiv sendestation.”

Vedrørende spørgsmålet om omkostninger fremgår det af høringssvaret, at DR ønsker at få etableret en ny og lavere mast uden for det naturfredede område, da de eksisterende master er i dårlig stand og er blevet midlertidigt forstærket i høringsperioden, ligesom det vurderes at 60-80 af stålelementerne skal udskiftes, renoveres eller forstærkes:

”Samlet set skønnes omkostningerne hertil foreløbigt at beløbe sig til i størrelsesordenen 40 mio. kr. Hertil kommer årlige udgifter til drift, vedligehold og eftersyn af masterne, der i 2022 er anslået til ca. 1,5 mio. kr. Hvad bygningerne angår, anslås der omkostninger for ca. 7 mio. kr. for at tilbageføre disse til brugbar stand. Herudover skal der årligt påregnes forbrugs- og vedligeholdelsesudgifter på omkring 1 mio. kr.”

Vedrørende DRs Public Service-forpligtelse, skriver DR i høringssvaret:

”DR finder ikke, at løbende drift og vedligeholdelse samt omfattende og omkostningstung restaurering af fredede bygninger og master, der ikke tjener et udsendelsesmæssigt formål for DR, men alene sker af historiske hensyn, kan rummes indenfor den opgave, som DR i medfør af sit lovgrundlag har hjemmel til at udføre.”

Slots- og Kulturstyrelsens har følgende kommentarer hertil:

Styrelsen noterer sig, at station og antenner allerede er delvist funktionstømte samt at anlægget med al sandsynlighed ikke fremover kan anvendes i henhold til den funktion, der er angivet i lokalplanen.

Styrelsen har endvidere noteret sig de anførte, skønnede omkostninger for istandsættelse, drift og vedligehold på bygninger og master. Oplysningerne indgår i den samlede vurdering.

Endelig bemærker Styrelsen, at en Public Service-forpligtigelse i sig selv ikke er til hinder for fredning af bygninger ejet af DR. DR har tidligere ejet den fredede ejendom, Radiohuset, på Rosenørns Allé, som blev frasolgt, da DR ikke længere skulle anvende den.

Høringssvar fra Kalundborg Kommune

Kalundborg Kommunes byråd har på møde den 29. oktober behandlet Det Særlige Bygningssyns indstilling om at frede. Byrådet har besluttet *ikke* at anbefale en fredning og skriver bl.a.:

”Kommunalbestyrelsen har i sin beslutning lagt vægt på, at uagtet Radiostationen er afgrænset i kommuneplanen som værdifuldt kulturmiljø og opleves som en væsentlig del af byens fortælling og bybillede, vil en ny anvendelse af bygningerne være vanskelig, i og med at ejendommen ikke er let tilgængelig for et større publikum på grund af tilkørsels- og parkeringsforhold, samt at bygningen ligger udsat i forhold til havvandstigninger. Umiddelbart er der ikke kommunale funktioner der med fordel kan placeres i bygningerne, så en ændret anvendelse vil forudsætte en tredje parts deltagelse og en samlet finansiering.”

Derudover hviler kommunalbestyrelsen anbefaling om ikke at frede på udfordringer med anlæggets stand, konsekvenserne for den fremadrettede oprettelse, vedligeholdelse og anvendelse og ombygning til et nyt formål.

Slots- og Kulturstyrelsens har følgende kommentarer hertil:

Styrelsen noterer sig, at Kalundborg Kommune ikke anbefaler en fredning. Derudover noteres det, at kommunen som købsberettiget i servitut ikke ønsker at erhverve anlægget og ikke kan se det anvendt i kommunalt regi. Endelig deler styrelsen kommunens vurdering i forhold til udfordringerne omkring ny bygningsanvendelse i forhold til tilkørsel og parkering, som bl.a. vanskeliggøres af naturfredningen på området.

Høringssvar fra Danmarks Naturfredningsforening

Danmarks Naturfredningsforening kan *ikke* anbefale en fredning af anlægget, idet en sådan ifølge foreningen vil være i strid med vilkår i naturfredningen. Foreningen citerer fra fredningskendelse for Houget og Gisseløre fra 2003 og skriver bl.a.:

”§1 Fredningens formål foreskriver:

”At området frigøres for tekniske indretninger og bygninger, hvis deres anvendelse ophører, dog under hensyn til de kulturhistoriske overvejelser som til den tid foreligger”.
samt

§ 8 Kalundborg Radiostation

”Placeringen af Kalundborg Radio med dens store bygningsmasse og 3 markante sendemaster er på langt sigt ikke forenelig med de hensyn fredningen skal varetage”.

Derudover henvises til naturfredningens bestemmelser om, at anlægget kun kan anvendes til radiovirksomhed indtil ophør af sendevirksomhed. Efter ophør kan der udlejes til formål, der ikke påvirker arealet mere end den aktuelle brug. I høringssvaret pointeres det tillige, at der ikke må anlægges nye veje og eksisterende veje må ikke udvides. Markveje må ikke pålægges asfalt eller anden belægning.

Endelig fremgår det af høringssvaret, at det i naturfredningen bemærkes at: ”*Ved frigørelse af tekniske anlæg og frigørelse af bygninger optager fredningsnævnet forhandling med ejeren om konkrete planer for sanering ... og kulturhistoriske overvejelser, som til den tid foreligger.*”

Dette er ifølge foreningen ikke sket.

Slots- og Kulturstyrelsens har følgende kommentarer hertil:

Styrelsen anerkender, at der er modstridende interesser mellem på den ene side den eksisterende naturfrednings bestemmelser og langsigtede mål, og på den anden en evt. bygningsfredning af station, funktionærboliger samt master. Naturfredningens formålsparagraf synes efter styrelsens vurdering dog at have levnet mulighed for hensyntagen til andre værdier med formuleringen omkring hensyntagen til ”*de kulturhistoriske overvejelser, som til den tid foreligger*”.

Derudover er der spørgsmålet omkring bygningernes brug indtil ophør og efter ophør af sendevirksomhed. Det vurderes at kræve en ny eller ændret lokalplan, såfremt stationsbygning eller antenner skal anvendes til andre formål end sendevirksomhed.

Som anført i det ovenstående er styrelsen opmærksom på udfordringerne omkring en anden anvendelse af stationsbygningen i forhold til tilkørsel og parkering, som vanskeliggøres af naturfredningen. Disse forhold indgår i den samlede vurdering.

Begrundelse for afgørelse

Det er Slots- og Kulturstyrelsens vurdering, at der særligt er kulturhistoriske værdier i den fortælling, som rummes i anlægget som Danmarks eneste langbølgestation samt som udgangspunktet for alle radioudsendelser i Danmark i perioden 1927-1952. Anlægget rummer en relativt velbevaret teknologihistorisk fortælling.

Selvom der er kulturhistorisk værdi i de spor som udvidelserne af stationsbygningen har sat, er disse først og fremmest funktionelt betinget og har begrænset selvstændig arkitektonisk værdi. I forhold til funktionærboliger og master er der ligeledes betydelige kulturhistoriske værdier, men mere begrænsede arkitektoniske værdier.

Indvendigt i stationsbygningerne er der kulturhistorisk værdi i dele af apteringen – bl.a. egetræsparketgulve, rødakerede betonoverflader og flisebeklædte vægge. Dog er en stor del af bygningsarealet præget af ombygninger og tilpasninger samt delvist nyere overflader, systemlofter m.m., særligt fra 1980erne, hvor sendersalene blev omorganiseret.

I henhold til bygningsfredningslovens formålsparagraf skal der ved lovens administration *"lægges vægt på, at de bygninger, der værnes, får en hensigtsmæssig funktion, der under hensyntagen til bygningernes særlige karakter tjener til deres opretholdelse på længere sigt"*. Flere hensyn taler i den henseende imod en fredning.

Dels må det tillægges vægt, at hverken nuværende ejer eller Kalundborg Kommune, der har forkøbsret på anlægget og har behandlet sagen i byrådet, har interesse i anlægget eller kan se sig selv i en fremtidig anvendelse. Særligt masterne er i dårlig stand, og det er under høringen sandsynliggjort, at der skal bruges betydelige midler på først at sikre og dernæst vedligeholde dem uden en klar mulighed for, at de kan få en funktion (sydmast) eller vedblive med at have en funktion (nordmast).

Der er derudover en række udfordringer i forhold til hele anlæggets kystnære, udsatte lokalitet og placering. På trods af den relativt høje byggetekniske kvalitet i bygningerne er der betydelige problemer med fugt- og vandindtrængning, særligt i stationsbygningerne.

Disse forhold betyder, at der er behov for betydelige indtægter for at kunne opretholde bygninger og master på længere sigt. Den eksisterende naturfrednings bestemmelser er i den henseende en hæmsko for en udvikling af området, der kan understøtte nye funktioner, fx hvad angår adgangsforhold samt parkeringspladser.

Endelig er der de generelt modstridende hensyn i forhold til naturfredningen af 2003, hvor det klart tilkendegives, at bygninger og master på langt sigt ikke forenelig med de hensyn fredningen skal varetage.

Ud fra en samlet afvejning er det styrelsen vurdering, at fredningsværdierne i anlægget ikke er tilstrækkelige til at kunne retfærdiggøre en fredning sammenholdt med det forhold, at anlægget er beliggende i et kystnært og sårbart naturområde, som gør det vanskeligt at finde en fremtidig anvendelse og skabe et økonomisk grundlag for bygninger og masters langsigtede opretholdelse.

Klagevejledning

I kan klage til kulturministeren over Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse. Klagefristen er 4 uger fra den dag, hvor beslutningen er offentliggjort på styrelsens hjemmeside, <https://slks.dk/omraader/kulturarv/fredede-bygninger/fredningssager-og-hoeringer>. Offentliggørelserne på hjemmesiden er sorteret alfabetisk efter, hvilken kommune ejendommen ligger i.

Klagen skal indgives skriftligt til Slots- og Kulturstyrelsen. Styrelsen sender klagen videre til Kulturministeriet sammen med den påklagede afgørelse og det materiale, der er indgået i sagens bedømmelse. Klagen kan sendes på e-mail til: cfk@slks.dk eller med

post til Slots- og Kulturstyrelsen, Center for Kulturarv, Fejøgade 1, 2. sal., 4800 Nykøbing F.

Klage indsendt inden fristens udløb har opsættende virkning for beslutningen. Det betyder, at bygningerne anses for fredet under behandlingen af en eventuel klagesag.

Offentlig bekendtgørelse

Slots- og Kulturstyrelsen vil foretage offentlig bekendtgørelse af beslutningen på styrelsens hjemmeside www.slks.dk.